

**ВИДОСАВА
НИКОЛИЋ-СТОЈАНЧЕВИЋ
1924-1998**

Др Вида Стојанчевић, једно од најистакнутијих имена наше савремене етнологске науке, после дуже болести, умрла је 18. јула у тек започетој седамдесет петој години живота. Рођена је у Аранђеловцу 6. јула 1924. године. Основну школу учила је у више места у Србији и Босни, а гимназију је завршила у Другој женској гимназији у Београду. Студије, на групи за етнологију Филозофског факултета у Београду, завршила је јуна 1950. године, као један од најбољих студената, што је потврдила магистратуром и одбраном докторске тезе, 1964. године, „Врањанско Поморавље – етнологска испитивања“, која је, десет година касније, објављена у едицији „Живот и обичаји народни“, САНУ. У Етнографском институту САНУ радила је од 1950. до 1989. године, када је пензионисана, прошавши сва научна звања од асистента до научног саветника.

Стваралачки опус Виде Стојанчевић је разноврстан и богат, њена библиографија научних радова броји око 140 јединица и захвата спектар тема са посебним интересовањем за породицу као ћелију у којој се одвијају најважније друштене функције. Етно-демографске карактеристике и процеси који се одвијају на српском селу током деветнаестог и првој половине двадесетог века су у жижи њеног научног интересовања. Посебна вредност њеног рада је у томе што је резултате теренских истраживања вешто сучељавала и допуњавала са архивском грађом, користећи при том, резултате ранијих истраживања и описа у литерарним делима наших најистакнутијих књижевника: Ива Андрића, Вељка Петровића, Стевана Сремца и других.

Проучавала је разноврсну етнологску, антропогеографску, демографску и културно-историјску проблемтику на широким просторима Србије, Метохије, Баната, Бачке, делом и Босне. Посебно интересовање

и пажњу испољила је према подручјима југоисточне Србије са јужним Поморављем, Понишављем и Топлицом, Тимочку крајину са подручјем Ђердапа, Београд и околину, Ваљевски крај са Подрињем, стари Ужички и Крушевачки округ, Шумадијску Колубару и Средачку и Сиринићку жупу. Испољила је најшире научно интересовање за проучавање заједничке етнолошке основе у обичајима, фолклору, облицима породичних и брачних заједница, менталитету ширих народних слојева. Своје радове обилно је документовала графиконима, статистичким табелама, картограмима, етнографским и географским картама и фотодокументацијом. Није занемаривала ниједну појаву етнолошко-етнографског карактера из народног живота, обичаја и веровања а да при томе није у њима уочавала и нове манифестације, традиционално наслеђе или трансформисане нове облике и садржаје. За њене радове се може казати да су и по методу и садржају највећим делом оригинални и изнад свега документовано и јасно изложени.

Највећи број њених научних радова и књига су издали: Етнографски и Историјски институт САНУ, Годишњак града Београда, Зборник за друштвене науке Матице српске, Лесковачки зборник, часопис „Развитак“ у Зајечару, Научно друштво за здравствену културу Србије, односно Југославије, Гласник Историјског архива Ваљево и други. Учесник је више десетина научних скупова у организацији научних институција у земљи и иностранству (Москва, Париз, Братислава, Букурешт и др.)

Највреднија дела којим је Вида задужила нашу науку су: „Рађевина и Јадар у необјављеним рукописима Цвијићевих сарадника“ (1975), „Лесковац и ослобођени предели Србије 1977–1978. године“ (1975), „Топлица – етнички процеси и породична култура“ (1985), „Породица у систему традиционалне и савремене установе у друштвено-обичајном животу Рађеваца“ (1989), „Породица у Подгорини у процесу формирања типа насеља и традиционалног система друштвених комуникација (до краја 19. и почетка 20. века).

Поред објављених књига, Вида је написала и објавила велики број чланака и прилога у стручним и другим часописима, монографијама, зборницима и сл. Посебно интересовање испољила је за истраживање етнолошких карактеристика северозападне Србије: Колубаре, Тамнаве, Рађевине, Јадра. У првом тому књиге „Рађевина у прошлости (до 1941. год.)“, издате 1986. године, објављен је вредан чланак „Етно-демографска обележја и народна култура у Рађевини у деветнаестом веку“ (стр. 327-380), у књизи „Јадар у прошлости“ први том (1985), објављен је такође рад под насловом „Становништво Јадра и јадарска насеља у прошлости“ (стр. 281-341).

Посебну пажњу скрећемо на Видину сарадњу са нашим часописом у којем су објављени следећи чланци: „Етничке, демографске и социјално-економске карактеристике Ваљева у 19. веку“, „Насеља и становништво Ваљевске и Шабачке Посавине у 19. веку“, „Ваљевска и Шабачка Тамнава у 19. веку“ и „Војне болнице и њихов санитет 1915. у књижевним записима Вељка Петровића“. Њена интимна веза са Ваље-

вом потиче из раног детињства и првих школских дана које је провела у Ваљеву са тетком, учитељицом, која се тих година налазила са службом у Ваљеву, преузевши старање и бригу о Видном васпитању, јер је рано остала без оца.

Целокупни стваралачки опус Видосаве Николић-Стојанчевић, посвећен проучавању етнолошких особина српског етничког корпуса у скоро свим српским земљама, биће будућим истраживачима драгоцен и незаобилазна литература. Њена бразда у етнолошкој науци остаће трајно видљива и цењена како у стручној тако и у широј јавности.

;